

(Radio City v Mariboru)

Alenka Valh Lopert

IZVLEČEK: V prispevku je analiziran jezik na komercialni radijski postaji Radio City z vidika uporabe prevzetih besed s poudarkom na germanizmih. Slednji so predstavljeni glede na besednovrstno zastopnost, vpetost v slovenski jezikovni sistem ter z vidika socialnozvrstnih oznak v slovenskih normativnih priročnikih.

ABSTRACT: This article analyzes the language on the commercial radio station Radio City with regard to the use of loanwords, with an emphasis on Germanisms. These are discussed in terms of their frequency by part of speech, integration into the Slovenian linguistic system, and stylistic labeling in Slovenian normative guides.

1 Uvod

Širše zastavljena analiza¹ obravnava mariborski pogovorni jezik, torej t. i. *mestno govorico*, ki se je razvila na stičišču treh narečnih baz. Zaradi ločevanja med narečji in mestno govorico so bile takšne dialektološke raziskave zelo redke. J. Toporišič v *Slovenski slovnici* (2000, 13) že navaja pojem *mestna narečje*, ki kaže na sopomenskost s pojmom *mestna govorica*.

1.1 Mestne govorice so glede na nastanek t. i. različki jezika, nastali večinoma iz narečij v večjih mestih (SP 2001, 128), njihova samosvojost je predvsem v besedju, skladnji in fonološkem naglasu ter vesplošnem slušnem vtisu (npr. ljubljansščina, mariborščina, koprščina). Zato se je tudi dialektologija začela ukvarjati z mestnimi govoricami. Gre sicer za neknjižno socialno zvrst, ki pa je v mestih še posebej pod vplivom knjižnega jezika. *Enciklopedija slovenskega jezika* (TOPORIŠIČ 1992, 104) razlaga geslo *mestna govorica* kot "socialnozvrstne značilnosti zemljepisnih enot kakega jezika, ki se uresničujejo po mestih. Zanje je značilno, da se na podlagi raznovrstnejšega izvora govorečih in zaradi posebnih oblik življenja (zlasti nekdanj) in

¹ Prispevek prinaša delne ugotovitve obsežnejše raziskave, ki poteka za doktorsko disertacijo (mentorica zasl. prof. dr. Zinko Zorko, izredna članica SAZU), in je osredinjena na jezikovno kulturo govora radijskih postaj v Mariboru. Primerjalno opazuje vzorec nacionalne (Radio Maribor) in komercialne radijske postaje (Radio City). Analiza gradiva poteka s soglasjem obeh radijskih postaj.

dela razvijajo jezikovne značilnosti podeželskih narečij in govorov in so tako bližje temu, kar že je ali šele ima postati knjižni jezik. Prim. govor Ljubljane, Maribora, Celja, Trsta, Kranja, obmorskih ali zasavskih revirskih naselij." Avtor hkrati poudarja, da so mestne govorice slabo raziskane. Vendar pa v *Slovenski slovnici* (TOPORIŠIČ 2000, 24) pri zemljepisnih narečjih že beremo, da imajo svoje govorne odtenke tudi posamezne občine, vasi, torej je opazno ločevanje na vaška in mestna narečja. J. Toporišič pa je pojem *mestna govorica* uporabil že l. 1986.²

1.2 Na nove pristope pri raziskovanju v dialektologiji, ki se je začela ukvarjati tudi z *mestno govorico* v nasprotju s klasično dialektologijo, usmerjeno v podeželsko okolje, je močno vplival tudi razvoj sociolingvistike.³ Čeprav sta dialektologija in sociolingvistika dve povsem samostojni jezikoslovni disciplini, prva se ukvarja z narečji, druga pa s sociolekti (KENDA JEŽ 2004, 268), sta našli skupne točke raziskav. Pionir t. i. *urbane dialektologije* W. Labov je ugotavljal jezikovne razlike med družbenimi sloji prebivalstva velikih metropol, kot je New York, glede na jezik, ki ga uporabljajo. Do začetka razvoja sociolingvistike so namreč mislili, da se razlikuje le v besedju, W. Labov pa je ugotovil, da se razlikuje na vseh nivojih, tudi fonološkem (po: IVIČ knjiga II 2001, 126, 127 (člen 582), str. 132 (591)). Namen sociolingvistike je zajetje in opis dejanskega govornega stanja v urbanih in industrijskih središčih z vsemi narečnimi elementi. To pa je mogoče le s soočanjem knjižnega sestava in izvirnega narečnega govornega sestava. (OROŽEN, 2004, 224.)

1.3 Besedje v mariborskem pogovornem jeziku je sicer enako knjižnemu jeziku, vendar pa so prisotne tudi neknjižne socialni plasti, ki jih z vidika knjižnega jezika opredeljujemo kot pogovorne, nižje pogovorne, žargonske ali narečne. Opazni so mnogi kalki in prevzete besede iz nemščine, predvsem v skupinah za besede iz obrti, kuhinje, za posodo, oblačila, manj pa za živali, rastline, poljedelstvo (*'fu:ksa* 'lisica', *'mu:rka* 'kumara', *'zi:c* 'sedež', *'k'si:ht* 'obraz', *'arc'ni:ja* 'zdravilo', *'c'vi:lingi* 'dvojčki', *'žu:pa* 'juha', *'k'ru:mpast* 'šepav', *'xu:lcer* 'drvar', *'xi:ca* 'vročina'. Prevzete so tudi glagolske oblike: *'ma:trati*, *'ta:lati* ... (ZORKO 2002, 350–352.)

2 Prevzete besede

Pojem *prevzeta prvina* je J. Toporišič uvedel že leta 1971 (2006, 62–63) in jo v opredelil kot (TOPORIŠIČ 1992, 218) besedo, ki se v kateri jezik dobi iz kakega drugega jezika (ali v knjižni jezik iz kakega narečja istega jezika). Je lahko občno (*sposojenka*, če je jeziku prevzemalcu povsem prilagojena; če ni, ji pravimo *tujka*) ali lastno ime (podomačena, polcitatna imena); za *izposojenko* (1992, 68) je uvedena kazalka na *sposojenka* (299): beseda (besedna zveza), ki je prišla iz drugega jezika in je popolnoma prilagojena zgradbenim lastnostim prvin slovenskega (knjižnega)

² Jože TOPORIŠIČ je pojem *mestna govorica* uporabil že leta 1986 v članku Morfo(no)loška obremenitev slovenskih zvočnikov (Zbornik razprav iz slovenskega jezikoslovja. Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici, Ljubljana, SAZU, 1986, 333–350; glej *Besedjeslovne razprave*, Ljubljana 2006, str. 305, op. 70).

³ Glej tudi Karmen KENDA-JEŽ, 2004, Narečje kot jezikovnozvrstna kategorija v sodobnem jezikoslovju, *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem*, Ljubljana 2004. (Obdobja, Metode in zvrsti; 22), 263–276.

jezika. Drugačen vidik razmejitve predstavlja Snoj (2005, 113–122).⁴ Izposojenka mu je beseda, ki jo je preprosto ljudstvo prevzelo iz sosednjega narečja tujega jezika v svoje narečje, pri tem gre za prenos iz govornenega v govorni jezik. Tujka pa mu pomeni tisto besedo, ki jo je izobraženec prevzel v svoj knjižni jezik iz tujega knjižnega jezika, pri čemer jezik ni nujno sosedski, prenosnik pa je pisni.

V članku nas zanimajo germanizmi, ki so v *Enciklopediji slovenskega jezika* (TOPORIŠIČ 1992, 47) opredeljeni kot: 1. Iz nemščine *prevzeta* jezikovna prvina, zlasti besedna in v knjižno normo ne sprejeta, npr. *merkati, ketna, fleten, fejš, lavfati, viža, ohcet, gnada, fara*. Tudi skladenjska (*hoditi k nogam, ta hiša tiga človeka*), redkeje pravopisna (*odkod* ‘woher’) ali izgovorna (*(münstər/)*); 2. Iz nemščine *prevzeta* prvina sploh.

3 Mariborska mestna govorica in prevzeto besedje

Mariborska mestna govorica se razvija pod vplivom treh narečnih baz, tj. štajerske, panonske in koroške.⁵ Prav zaradi vpliva slednje, zgodovinskih razlogov in dolge meje s sosednjo Avstrijo je uporaba germanizmov zelo prisotna. Slovanski naseljenci so že v 8. st. prišli v stik z južnonemškimi, bavarskimi, plemeni, ki so prodirala s SZ proti JV. Tako odnosi med slovenščino in nemščino obstajajo že več stoletij, vplivi na različne jezikovne ravnine – v fonologiji, pisavi, oblikoslovju, besedju, morfemati, na skladenjski ravnini in v frazeologiji – pa so razumljivi.

3.1 Največ možnosti vplivanja je na področju besedja (TOPORIŠIČ 1991, 13–18),⁶ vsekakor pa tesni slovensko-nemški stiki ne predstavljajo le enostranskega vpliva, saj je na drugi strani meje, v nemškem jeziku Koroške, tudi veliko slovenskih/slovanskih prevzetih besed (POHL 1989, 253–262).⁷ Neposreden stik slovenskega in nemškega jezikovnega (seveda tudi geografskega in zgodovinskega) prostora se kaže v knjižnem jeziku, v katerega so mnoge iz nemščine ali prek nje prevzete besede že toliko vpete, da jih ne čutimo več kot germanizme niti niso stilno označene. Veliko več pa je še živih v narečjih,⁸ še zlasti v stičnih koroških in

⁴ Marko SNOJ, 2005, O prevzetih besedah, tujkah in izposojenkah, *Slovenski jezik*, št. 5, [113]–122.

⁵ Glej: Zinka ZORKO, 1988/89, Narečna podoba mariborskega predmestja, *Jezik in slovnostvo*, Ljubljana, 170–178, 2002, Mariborski pogovorni jezik, *Studia Historica Slovenica*, Maribor, 127–150; Mihaela KOLETNIK, 2001, Mariborski pogovorni jezik, *Časopis za zgodovino in narodopisje*, Maribor, 245–254; Mira KRAJNC, 2005, *Besedilne značilnosti javne govorjene besede*, Zora 35, Maribor; Alenka VALH LOPERT, 2005, *Kultura govora na Radiu Maribor*, Zora 36, Maribor. Glej tudi: Mojca REDJKO, 1992, *Govor Studencev, predmestja Maribora* (diplomska naloga), Ljubljana; Barbara POŽAR, T. RADER, 1991, *Pogovorni jezik v mariborskem mestnem središču* (raziskovalna naloga), Maribor; Teja SENEKOVIČ, B. HRASTNIK, V. PUCKO, 2003, *Dobro govoriti je umetnost – kaj se dogaja z jezikom?* (raziskovalna naloga), Maribor.

⁶ Jože TOPORIŠIČ, 1991, *Družbenost slovenskega jezika*, Ljubljana, 13–18.

⁷ Heinz Dieter POHL, 1989, Slovenske (in slovanske) izposojenke v nemškem jeziku Koroške, *Slavistična revija*, l. 37, št. 1–3, Ljubljana, 253–262.

⁸ Prevzeto besedje v koroških in štajerskih narečjih glej Zinka ZORKO, *Gozdarsko in lesarsko izrazje v vzhodnih koroških govorih*, *Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika*, Maribor, Zora 32, 43–56; Mihaela KOLETNIK, 2004, O besedju in sloven-

štajerskih govorih, pa tudi v panonskih, vse tri narečne vplive pa zaznamo v mestni govorici Maribora.

3.2 Slovenci živimo na ozemlju v Evropi, kjer se stikajo tri največje jezikovne sfere – slovanska, romanska in germanska. Naseljeni smo na važnem sečišču velikih bazenov: mediteranskega, alpsko srednjeevropskega, panonskega in balkanskega.⁹ Že v praslovanščini, torej še v predzgodovinski dobi, so se začele prevzemati od sosedov pragermanske besede, z nemškim posredovanjem smo sprejeli besedje grškega in latinskega izvora. Še vedno pa čutimo germanizme, ki so v zadnjih stoletjih intenzivno vdirali v slovenska narečja (ZORKO 2005, 43–56). Pri nas prevladujejo večinoma bavarski vplivi, do konca 12. st. pa je bilo število germanizmov v slovenščini zmerno. Prav te besede se odražajo v knjižni slovenščini kot nepogrešljive (*škoda, škarje, skrinja; risati, kregati* ...). Prevzetih besed je bilo vedno več, in sicer v meščanski kulturi napol ponemčenih mest, v strokovni terminologiji, v obrtéh. Zato so bila ob narodni ogroženosti antigermanska puristična gibanja razumljiva (BEZLAJ¹⁰ 1967, 34–35). Vendar pa kljub temu ne moremo omejiti vplivanja sosednjih jezikov, ki se nadaljuje tudi v knjižni jezik.

3.3 Za vso kulturno Evropo velja, da se je zlasti strokovna terminologija prevzemala prek nemščine, ki je bila večkrat posrednica starih latinskih in grških izrazov.¹¹ Te besede so danes večinoma že vraščene v fond slovenskega jezika brez stilnih oznak, delno jih seveda nadomeščamo s slovenskimi ustrezniciami.

3.4 Poleg prevzetih besed iz nemščine je v gradivu zastopanih tudi veliko prevzetih besed iz angleščine, anglicizmov,¹² ki odsevajo prenos besedja za sodobne tehnologije zadnjih desetletij, kažejo na velik vpliv množičnih medijev (radio, televizija, računalnik, svetovni splet ...). Predvsem pri določenih skupinah prebivalstva, kot so poslovneži, znanstveniki, je razširitev angleščine kot svetovnega jezika zelo opazna (ŠABEC 2007, 626, 630–631).

4 Kultura govora na komercialnem radiu

Proučevanja kulture govora na komercialnih in javnih medijih se razlikujejo,

slo-nemških jezikovnih stikih v panonskih govorih, *Besedoslovne lastnosti slovenskega knjižnega jezika in narečij*, Maribor, Zora 28, 229–299; 2005, Izposojenke v narečnih poimenovanjih, vezanih na vrt in sadovnjak, v rogašovskem govoru, *Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika*, Maribor, Zora 32, 57–68; Bernard RAJH, 2004, Besedno prevzemanje iz nemščine v severozahodnoprleški govor, *Annales, Series historia et sociologia*, Let. 14, št. 1, str. 195–202; Irena STRAMLJIČ BREZNIK, Germanizmi v zahodnem slovenskogoriškem podnarečju, *Annales, Series historia et sociologia*, Let. 14, št. 2, 331–336.

⁹ France BEZLAJ, 1965, Nekaj misli o etimologijah, Slovsanske izposojenke, Nemške izposojenke, *Jezikovni pogovori*, Ljubljana.

¹⁰ France BEZLAJ, 1967, *Eseji o slovenskem jeziku*, Ljubljana.

¹¹ Prav tam.

¹² Nada ŠABEC, 2007a, 2007b, uporablja izraz anglicizmi; *SSKJ* in *SP* imata iztočnico *anglicizem*; *Nova beseda* ima zabeleženo trikrat anglicizem, enkrat anglizem; v korpusu *FidaPLUS* sta besedi zastopani skoraj enako pogosto, in sicer: anglizem 26-krat; anglicizem 23-krat.

in sicer glede na kakovost novinarjev ali glede na funkcijo in naloge teh vrst medijev.¹³ Komercialne radijske postaje delujejo na osnovi profitne motivacije. V množici teh se veliki nacionalni sistemi radia povsod po svetu srečujejo z veliko konkurenco, padcem programskih standardov in kakovosti programov na račun zabave ter z osiromašenjem nacionalnih kulturnih vsebin. Vendar se od nacionalnega radia pričakuje višji standardi ob tem, da hkrati obdrži tudi publiko.

4.1 Raziskave kažejo, da uporabniki elektronskih medijev predstavljajo manj zahtevno populacijo od tiste, ki sega po časopisu in knjigah. Poleg tega mediji ne le da vplivajo na to, kaj bomo kupili, delali ali ne, ampak tudi na to, kaj naj mislimo in kako naj govorimo (KOŠIR 1988). N. Zgrabljic (1996, 155–167; po McLuhanu 1972) povzema teorijo o radiu kot "plemenskem bobnu", ki individualno pretvarja v kolektivno. McLuhan je namreč predvidel tudi razširitev lokalnih radijskih postaj, ki bodo namenjene torej vsem plastem poslušalcev, pa tudi specializirane radijske postaje (športne, mladinske, družinske, ženske), ki v istem geografskem prostoru nagovarjajo le izbrano skupino poslušalcev, torej skupino, ki se s pripadnostjo mediju identificira. Komercialne postaje predstavljajo konkurenco nacionalnim postajam predvsem v zabavnem programu, na drugi strani pa so (in tudi morajo biti) tekmeč pri informativnem programu, saj zadovoljujejo najširše množice, torej širijo dostopnost do informacij. Zaradi politične neodvisnosti in večje mobilnosti so v določenih političnih situacijah celo naprednejše, objektivnejše in bolj aktualne od velikega sistema javnega radia.

4.2 Merilo »razumljivosti« (skromen fond besed, malo ali nič dvopomenskih besed, pogosta raba ustaljenih formul ali »fraz«, brez ironije in znanih metafor) pri novinarju ne sme biti edino merilo za vrednotenje dobrega novinarja (ERJAVEC 1999, 77), merilo mora biti tudi jezik, za katerega veljajo redke, nenavadne besede, bogat fond, izvirne metafore (ŠKARIČ 1988). Duhovit, poetičen in tudi afektiran govor novinarjev poveča stik s poslušalci, v tem je njegova pragmatična, obvestilna in komunikacijska vrednost.¹⁴ Pomembno vlogo imajo tudi na jezikovnem področju, saj z rabo narečja (sicer tudi žargona in slenga) (ZGRABLJIČ ROTAR, 2007, 29–30) le-tega ohranjajo, hkrati pa poudarjajo pripadnost lokalni skupnosti in pokrajini, to pa je tudi v Evropski zvezi nadvse pomembno.

5 Posneto gradivo Radia City

Komercialni radio Radio City je bil ustanovljen leta 1995, kljub velikemu številu novih radijskih postaj velja za najbolj poslušan radijski program v severovzhodni Sloveniji. To merilo je za komercialne radijske postaje zelo pomembno, podatki meritev to tudi potrjujejo: glede na doseg slišnosti v Mariboru pri kategoriji poslušalcev,

¹³ Več o kulturi govora na nacionalnem radiu v Mariboru Alenka VALH LOPERT, 2005, *Kultura govora na Radiu Maribor*, Maribor, Zora 36.

¹⁴ Analiza kulture govora na komercialnem radiu v Mariboru glej: Alenka VALH LOPERT, 2006, Skladenjski elementi govorenega jezika v jutranjem programu komercialnega radia (Radio City), *Jezikoslovni zapiski* 12, št. 2, 51–62; 2007, Mariborski pokrajinski pogoovorni jezik na Radiu City, *Besedje slovenskega jezika*, Maribor, Zora 50, 261–273.

starih od 30 do 50 let, v obdobju 1. 1. 2007 do 1. 1. 2008 ga posluša po teh podatkih 44 % poslušalcev (vir: Inštitut za raziskovanje medijev Mediana).¹⁵

5.1 Analiza je zajela po zvočnih posnetkih zapisano gradivo¹⁶ mariborske komercialne radijske postaje **Radio City**, in sicer program od ponedeljka do četrтка (22.–25. 5. 2006), na presečnem vzorcu dopoldanskega, opoldanskega in popoldanskega programa, ki zajema neposredni pogovor med novinarjema voditeljema, njune komentarje; pogovore po telefonu s poslušalci; posnete zabavne oddaje (*Reporter Milan*). Za predstavitev germanizmov je bilo izbrano gradivo neposrednega ubesedovanja (primer A), govor občanov po telefonu (primer B) in zabavne oddaje *Reporter Milan* (primer C). Navajam kratke izseke iz posameznih tipov gradiva.

Primer A: Govor moderatorjev:

*Moderator 1: Ne, ne. In bi fsi želili pomagat, **pubeca** sta **fajn**, zaslužita si pomoč, sama od sebe ne bota nič, zato jaz s̄v̄eda tu skrbim za to, da bi nekaj nastalo iz tega.*

*Tako da dvesto devetdeset, devetdeset, devetdeset, kot s̄n reko, če ste **frizer**, koreograf, gostilničar, pa kaj jaz vem, stilist ne nazadnje, da mi ne bota v **ibercurgih** hodla tam po odru, tako kot fsak dan naokoli. Povejte, kako se imenuje vaš salon in zakaj bi vi, recimo, če ste **frizer**, to zdaj dajem za primer, in zakaj bi prav vas izbral za to, da pomagate oziroma uredite mi Rogoška slavčka. Do koncerta je namreč samo še danes, jutri, v̄o sredo, četrtek, f petek pa že bo tak daleč. Tak da časa nimamo ravno na pretek, ker pa, kaj **pubeca** sporočata fsem pred našim koncertom. /.../*

*Moderator 1: Jaz pa sem res, sem tak, skorajda ganjen sem, ne, ker ko vidim, ko, da so naše poslušalke in poslušalci tak **fejst** pripravljeni pomagat, mi je res lepo pri srcu, no.*

*Moderator 1: Okej, računam na tebe, R. Telefonsko mam zapisano. Računam na tebe, da elektrike ne bo **sfalilo**. Hvala ti! Pomagajte! **Hilfen, bite!***

¹⁵ Te podatke navaja Inštitut za raziskovanje medijev Mediana, ki ima dolgo in trdno tradicijo spremljanja radijskih postaj, v stroki pa velja kot najpomembnejši izvajalec meritev dosega radia. (Dostopno http://www.radiocity.si/files/slike/grafi/30_50_2007.jpg; 29. 1. 2008.)

¹⁶ V ponazarjalnem besedilu je poleg besedijskih še dosti glasoslovnih, oblikoslovnih, skladenskih značilnosti mariborskega pogovornega jezika. Besedilo je zapisano z znaki za knjižni zapis, kot najbolj tipične posebnosti mariborskega pogovornega jezika, ki odstopajo od standardnega izgovora, so označene le nekatere glasoslovne značilnosti: izgovor *f/v* za fonem *v* na začetku besede namesto nezveneče ali zveneče variante pred soglasnikom iste besede: *fsak* za *msak*, *vzeti* za *wzeti*; izgovor *f* za fonem *v* na koncu besede *brf* za *b̄r̄w*; izgovor *f/v̄ə* (vokanje) za fonem *v* vlogi predloga *v̄ə* *Mariboru* za *w/ū/u* *Mariboru*; *ə* v primeru izpusta samoglasnika *e* (moderna vokalna redukcija, MVR) *v̄əlki* za *veliki*; izgovor *ū* zaradi MVR *opraūla* za *opravila*; izgovor *o* namesto *ū* pri del. *-l mogo* za *mogeū* (VALH LOPERT 2005).

Moderator 1: *Mh, mh, zaj pa pogledjte okoli, **ziher** že majo fsaka nož pa vilco və roki, pa gledajo, tak, kaj zaj.*

Moderator 1: *Kaka pa je štajerska narodna noša, a, a, a?*

Moderator 2: *A, a ...*

Moderator 1: **Ibercuk** pa **pir**, ne.

Primer B: Govor občanov po telefonu:

Občan 1: *Ja, fsmislu, sigurno da ja ne bo elektrika crknla, dok bota **špilala**.*

Občan 2: *Jas kličem iz **frizerskega** salona Prečka oziroma **Frizerija** Prečka na Pobrežju in sem slišala, da bi radi **frizirali** vaša Rogoška slavčka.*

Občan 3: *Bi se dalo **debatirat** o tem.*

Moderator 1: *Ja, torej, **debatirajva**, bi bil?*

Občan 3: *Pa sma **debatirala**.*

Moderator 1: *Sma **debatirala**.*

Občan 3: **Debata** traja.

Primer C: Gradivo iz humorističnih oddaj Reporter Milan:

*Franc: Niti več noben ne bo mogo pralnega stroja vreč not, niti **bicikla** ... To ni blo tote Strme ulice, nič, to je bla trava gor do Glavnega trga. In tu so toti Mariborčani, kaj so pri Dravi stanovali, so meli kravo, fsak svojo, ne, ker nekih mle-karn ni blo zaj, da bi ti šou kupit litər mleka, kavo z mlekom, pa so **glih** tak pili, ne. Kava je že bla və Mariboru, že kdaj. So meli tudi posojeno (?)¹⁷. No in tak je toti najin stric, praprastric, no, Feliks šou s svojim sinom z kravo na redno jutranjo pašo dol k Dravi, ne, in pol lepo tam je malo travice pojedla. Və starih **cajtih** pa so tak mislili, če ji daš vodo bolj zapit, ko se je trave najedla, ne, da pol kər to ona predela, pa mleko da, ne. In tak so vsi lepo po vrsti so se **naštimali**, tam so meli take lesene, lesene opornike, lepo kravo zvezali, ji potisnili glavo noter və vodo, pa **empare** zadi koj že molzo, ne. To je bil pač taki običaj və Mariboru na Lentu, ne. Zato se və bistvo Lent imenuje, ne. Ker Lent pomeni, kravi glavo və vodo tišat, pa pol molst. To je od skrajno skup Lent, ne. Fse skup zaj ti ne bom razlagal. No, və glavnem in tak je toti Feliks razumeš, sin od totoga praprastrica, je potisno kravi glavo və vodo, samo preveč globoko, ne. Stric je zadi že molzo, prvo je dala mleko, pol pa je začelo črno tečt, ne. Te, daj, **pubec**, dvigni glavo, viš da že mulj vleče, ne. In tak je te do mula prišlo, pol ne.*

6 Analiza germanizmov iz gradiva

Besedje je bilo izbrano in preverjeno po več virih, in sicer: (a) za izvor in pomen po: *Deutsche Lehnwörter im Slovenischen*, Hildegard Striedter-Temps (1963; ST), Veliki nemško-slovenskem slovar, Doris Debenjak (zgoščenka; D), *Etimolo-*

¹⁷ Vprašaj označuje nejasen govor, ki ga ni bilo moč razumeti.

ški slovar slovenskega jezika, France Bezljaj (1976–2005; B), *Slovenski etimološki slovar*, Marko Snoj (2003; S), *Slovensko-nemški slovar*, Maks Pleteršnik (2006, zgoščenka; P); (b) za sprejetost/nesporejetost in označenost/neoznačenost glede na socialnozvrstne oznake po: *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (zgoščenka; SSKJ) in *Slovenski pravopis* (2001, zgoščenka; SP). Besede so zapisane v slovarski obliki, v oklepaju pa v realizirani obliki, kot slišimo na posnetku. Zastopanost in potrjenost v virih je označena v oklepaju.

6.1 Besednovrstna zastopanost germanizmov. Najpogostejši so (1) samostalniki, sledijo (2) glagoli, (3) prislovi, (4) pridevniki so redki, prav tako (5) medmet. Vse besede so potrjene v nemško-slovenskem slovarju, niso pa uvedene v vseh drugih virih. Navedene so glede na to, ali so prevzete iz oziroma prek nemščine.

6.1.1 Samostalniki, prevzeti iz nemščine: **bager** (*bagri*): *Bagger*, der, nvn. *Bagger* ‘bager’ (D, ST, S); **cajt** (*nekaj cajta*; v *cajtih*): *Zeit*, die, bav. avst. *Zeit* ‘čas’ (D, ST); **drek** (*drek, dreka*): *Dreck*, der, srvn. *drec*, nvn. *Dreck* ‘umazanija, blato’ (D, ST, P); **froc** (*froci, dela imam s tem frocem*): *Fratze*, die, nvn. *Fratze* ‘razposajen otrok’ (D, B); **furm** (*nima furma*): *Form*, die, bav. avst. *Form* ‘oblika, forma’ (D, ST, S, B); **kelnerca** (*kelnerca*): *Kellnerin*, die, nvn. *Kellner* ‘natakarica’ (D, ST, S); **ketna** (*s ketnami*): *Kette*, die, nvn. *Kette*, stvn. *ķetina* ‘veriga’ (D, B, P); **lata** (*lato*): *Latte*, die, stvn. *latta*, srvn. *latte*, nvn. *Latte* ‘letev’ (D, ST, B, P); **luft** (*po luftu*): *Luft*, die, srvn. *luft*, nvn. *Luft* ‘zrak’ (D, ST, S); **ror** (*rore*): *Rohr*, das, srvn. *rōr*, stvn. *rōr* nvn. *Rohr* ‘cev’ (D, ST, B, P); **štant** (*štanti*): *Stand*, der, srvn. *stant*, nvn. *Stand*, srvn. *bestant* ‘stojnica’ (D, ST, S, P); **taca** (*na tacah*): *Tatze*, die, srvn. *tatze*, nvn. *Tatze* ‘taca, šapa’ (D, ST, B, S, P); **taužnt** (*taužnt deset, dva taužnt*): *tausend* ‘tisoč’ (D, ST, B, S, P); **trotli** (*trotli*): *Trottel*, der, iz avstr. n. *Trottel*; vzh. bav. avstr. *trotten* ‘tepec’ (D, B); **zic** (*zadnji zic, toti zic*): *Sitz*, der, iz n. *Sitz* ‘sedež’ (D, B).

Samostalniki, prevzeti prek nemščine. Kaže se izvor iz arabščine, francoščine, grščine, italijanščine, latinščine: **alkohol**: *Alkohol*, der, ‘alkohol’ (D), iz špan. *alcohol* ‘droben prah’ izposojena iz arab. *al-kuhl*; nadaljnji pomenski razvoj je potekal v evr. jezikih (S); **antena** (*antene*): *Antenne*, die, ‘antena’ (D); iz it. *antenna* ‘antena’, ‘tipalka’ (pri žuželkah) iz *antenna* ‘jambor’ (S); **bilanca** (*pri kolesu*): *Balance*, die, ‘ravnotežje’ (S); iz frc. *balance* ‘tehtnica, ravnotežje’; **festival** (*pred festivalom, na festivalu*): *Festival*, das/der, ‘festival’ (D); iz angl. *festival*; **finale** (*finala*): das *Finale* ‘finale’ (D); iz it. *finale* ‘končen, dokončen’ (S); **finta** (*finte*): die *Finte*, ‘finta, zvijača’; iz it. ‘hlimba, navidezen napad’ (S); **frizer** (*frizerja, frizerju; frizerstvo, frizura; frizerski salon, v frizerski šoli*): *Friseur*, der, ‘frizer’ (D); iz frc. *friser* ‘kodrati’ (S); **koncert**: *Konzert, Konzert*, das, (D); iz it. *concerto* (ST); iz it. *concertare* (S); **kuferam**, tvorjenka (*iz kuferama*): *Kofferraum*, der, ‘prtljažnik pri avtomobilu’ (D); *Koffer*, der, ‘kovček’ (ST); iz frc. *coffre* v istem pomenu, iz lat. *cophinus* ‘iz vrbovih šib spletena torba’ iz gr. *kóphinus* ‘koš, košara’ (B); **kravata**: *Krawatte*, die, ‘kravata’ (D); iz frc. *cravate* ‘kravata’ (B, S); **majster**: *Meister*, der, ‘mojster’ (D); iz srvn. bavar. *mōister*, srvn. *meister*, nvn. *Meister* (ST); iz lat. *magister* (B); **pardon**: *Pardon*, der/das, ‘pardon’ (D); iz frc. *pardon* ‘oproščenje, odpuščanje’ iz vlat. *perdonare* ‘oprostiti’; **runda**: *Runde*, die, ‘krog’ (D); iz frc. *ronde* ‘runda, kolo’/‘okrogel’ iz lat. *rota* ‘kolo’; **šansa** (*šans*): *Chance*, die, ‘šansa’ (D); iz frc. *chance* iz vlat. *cadentia* (S); **tank**: *Tank*, der, ‘tank; rezervoar; zbiralnik’ (D);

iz angl. **tank**; **tepih**: *Teppich*, der, 'preproga' (D); iz slat. tapetia 'stenska ali talna obloga'; **termin** (*termine*): *Termin*, der, (Frist) 'rok, termin; datum' (D); iz lat. terminus 'meja, mejnik, skrajna točka'.

Tretji sklop besed predstavljajo tiste, ki so potrjene samo v nemško-slovenskem slovarju (Debenjak), v drugih virih pa ne. Zato etimologije ne moremo podrobno predstaviti:

empar (*empare*) Eimer, der, 'vedro'; **brener** (z *brenerjem grela*): *Brenner*, der, 'gorilnik'; **flek**: der *Fleck*, (*Schmutz*) 'madež'; **štikl**: *Stück*, das, 'kos'; **žlahu(ec)** (z *žlahu(ecom)*: Schlauch, der, 'cev; zračnica, guma'.

6.1.2 Glagoli, prevzeti iz nemščine: **glihati** (*zglihaz*): *gleich*en srvn. *gelich*, stvn. *gilih* (D, ST, B, P) '(iz)ravnati'; **flikati** (*flikal*): srvn. *vlicken* (D, ST, B, S, P), 'krpati, popravljati'; **frišati** (*pfrišal*) srvn. *vrisch*, nvn. *frisch* (D, ST, B, P) 'osvežiti'; **hecati** (*hecal*) nvn. *hetzen* (D, ST, S), 'priganjati, hujskati', 'šaliti se'; **kušniti** (*kušnla*) *küssen*, stvn. *kus*, srvn. *kus*, nvn. *Kuss* (D, ST, S, P), 'poljubiti'; **pucati** (*se ne spuca* – 'oditi' in *spuče* – 'očistiti') n. *putzen*, zgvn. *butzen* (D, ST), 'čistiti'; **špricati** (*špricajo, ne moremo špricati, za špricat, za špricanje*) nvn. *spritzen*, srvn. *sprützen* (D, ST, B, S) 'brizgati, škropiti'; **štimate** (*štima, ne štima*) srvn. *stimme*, nvn. *Stimme* (D, ST, B, S, P), 'biti v redu/točen/pravilen'.

Glagoli, prevzeti prek nemščine. Kaže se izvor iz francoščine in latinščine: **bankrotirati** (*bankrotiramo*): *bankrot* 'bankrotirati' (D) iz it. *bankarotta*/bankarotta (ST, S); **forsirati** (*ne forsirat*): *forcieren* 'forsirati' (D); iz frc. *forcer* (S); **frotirati** (*sfrotiram*): *frottieren* 'frotirati'; (abrocknen) 'otirati, otreiti' (D); iz frc. *frotter* iz lat. *fricāre* (S); **komplificirati** (*komplificiraj*): *komplizieren* 'komplificirati, zakomplificirati, zaplesti'; (erschweren) 'otežiti' (D); lat. *complicāre* (S).

Naslednje glagole najdemo samo v nemško-slovenskem slovarju (Debenjak): **haklati** (*zahaklat, zahaklano*): *einhalen* 'obesiti na kavelj, pritrčiti s kavljem; zadirati se; prijemat v'; **zadihati** (*zadihtamo dol*): *dichten* 'zatesniti/tesniti'; **cvikati** (*zacvikati*): *zwicken* 'ščipati/uščipniti (tudi fig.)'; **heftati** (*pri*)*heftati*: *heften* 'speti, spenjati'.

6.1.3 Prislova, prevzeta iz nemščine, sta v gradivu dva, eden prek nemščine: **amatersko**: *amateurisch* 'amaterski' (D); iz frc. *amateur* ← lat. *amātor* 'ljubitelj, oboževalec' (S); drugega najdemo samo v nemško-slovenskem slovarju: **bek** (spraviti bek; bek spravo): *weg* 'proč, stran'.

6.1.4 Pridevnik **aktualni**: *aktuell* 'aktualen' (D) je prevzet in prilagojen prek nem. (*aktuell, Aktualität, aktualisieren* iz frc. *actuel* iz poznolat. *actualis* ← lat. *agere* 'delati, delovati') (S).

6.1.5 Prav tako medmet **serbus**: *Servus!* 'Živijo' (D); tudi *servus*, ki je prevzet prek bav. nem. iz lat. *servus* 'suženj' (S).

6.2 Vpetost germanizmov v slovenski jezikovni sistem. Iz primerov obravnave germanizmov v narečjih lahko ugotovimo, da se nekatere iz nemščine prevzete besede glasoslovno in s svojimi slovničnimi lastnostmi niso bistveno spremenile (**cuker** 'sladkor') ali pa so se spremenile do neprepoznavnosti (**puvati** ← *bauen* 'graditi') (RAJH 2002, 123; STRAMLJIČ BREZNIK, 2004). V gradivu so zastopani primeri netvorjenih in tvorjenih prevzetih besed. Za besede, tvorjene iz prevzetih s pomočjo domačih besedotvornih obrazil, velja, da jih ne obravnavamo

kot prevzete. Imenujemo jih *na pol prevzete*, in sicer upravičeno le glede na njihov morfološki sestav (Toporišič 1992, 218.)

6.2.1 Vpetost germanizmov v slovenski jezikovni sistem se kaže pri samostalniku z oblikoslovnega vidika v naslednjih oblikospreminjalnih vzorcih: (a) tvorba števila (v teh primerih množine) po pravilih slovenskega jezika: **bager** > *bagri*, štant > *štanti*, trotl > *trotli*; (b) sklanjanje v vseh sklonih: **cajt** > nekaj *cajta*; v *cajtih*; **drek** > *dreka*, v *dreki*; **frizer** > *frizerja*, *frizerju*; **froc** > *froci*, s tem *frocem*; *furm* > nima *furma*; *kelnarca* > *kelnarco*; *kuferam* > iz *kuferama*; **lata** > *lato*; **luft** > po *luftu*; **taužnt** > *taužnt* deset, dva *taužnt*; **tepih** > *tepiha*; *ketna* > s *ketnami* (in število); **taca** > na *tacah* (in število).

Oblikotvorni vzorci pri glagolu kažejo na tvorbo osebnih in neosebnihih glagolskih oblik: **bankrotirati** > *bankrotiramo*; **cvikati** > *zacvikal*; **forsirati** > *ne forsirat*; **frotirati** > *sfrotiram*; **glihati** > *zglihaj*; **haklati** > *zahaklal*, *zahaklano*; **heftati** > *priheftal*; **komplificirati** > *komplificiraj*; **kušniti** > *kušnla*; **pucati** > *se ne spuca*, *spuče*; **špricati** > *špricajo*, ne moremo *špricati*, za *špricat*, za *špricanje*; **štimate** > *štima*, ne *štima*; **zadihtati** > *zadihtamo dol*.

6.2.2 Čeprav besed, tvorjenih iz prevzetih s pomočjo domačih besedotvornih obrazil, ne obravnavamo kot prevzetih, te z besedotvornega vidika prevzemajo domača besedotvorna obrazila. Tako tvorijo: iz samostalnika nov samostalnik **frizer** > *frizerstvo*, *frizura* ali pridevnik > *frizerski* (salon), v *frizerski* (šoli); iz glagola prislov: **glihati** > *glih* ali samostalnik **špricati** > *špricanje*.

6.3 Problem socialnozvrstnih oznak v SSKJ in SP.¹⁸ Za slovenski jezik je zelo pomembno, da imamo v SSKJ in SP sistem kvalifikatorjev, ki označujejo zvrstnost oz. funkcijskostilno razslojenost knjižnega jezika, zato se »normativnost torej ne označuje binarno v okviru pravilnega oziroma napačnega« (STABEJ 2000, 512). Vendar se odpira vprašanje enotnosti kvalifikatorjev v obeh priročnikih in zlasti vprašanje določanja le-teh glede na okoliščine in namen. Podrobnejša primerjava obojih vsekakor presega meje tega članka. Nekateri avtorji namreč menijo, da bi bilo treba kvalifikatorje ponovno oceniti, če je le mogoče, tudi empirično utemeljiti.¹⁹ Enotni kvalifikatorji ter poenotena merila za vključevanje v priročnike in normiranje bi bili v veliko pomoč uporabnikom, predvsem prevajalcem, lektorjem v gledališču, pri filmu, televiziji in radiu, igralcem in vsem, ki se ukvarjajo z zvrstnostjo jezika. Prikazani bodo primeri različnega označevanja v obeh virih, v SSKJ in SP.²⁰

¹⁸ *Slovar slovenskega knjižnega jezika in Slovenski pravopis*.

¹⁹ Tom PRIESTLY, 1999, On Derivational Productivity in Slovene with Notes on Lexical Frequency and Awareness of the Norm; O produktivnosti izpeljave v slovenščini s pripombami o besedni pogostnosti in zavedanju norme, *Slovenski jezik – Slovene Linguistic Studies* 2.

²⁰ SSKJ (1995, XXVI, § 104: v slovarju so slovnici, pomenski, terminološki, stilno-plastni, ekspresivni, časovno-frekvenčni, posebni kvalifikatorji; XXVI, § 131–141: za našo primerjavo so izmed *stilno-plastnih kvalifikatorjev*: *bibl.*, *knjiž.*, *pesn.*, *pisar.*, *publ.*, *vznes.*, *nar.*, *otr.*, *pog.*, *nižje pog.*, *žarg.* najbližji oznakam v SP zapisani ležeče) in SP (2001, 129, § 1060: *socialno-zvrstne oznake*: *privzdig*. (privzdignjeno), *knj. pog.* (knjižno pogovorno), *ljud.* (ljudsko), *neobč.* (knjižno neobčevalno), *neknj. pog.* (neknjižno pogovorno), *neknj. ljud.* (neknjižno ljudsko), *pokr.* (pokrajinsko pogovorno), *nar.* (narečno), *mestn.*

6.3.1 Samostalniki: **dre**k vulg., nizko (SSKJ), nizk. (SP); **froc** nižje pog. (SSKJ), neknj. pog. (SP); **kelnerca** nižje pog. (SSKJ), neknj. ljud. (SP); **kuferam** nižje pog. (SSKJ), neknj. ljud. (SP); **štant** nižje pog. (SSKJ), neknj. ljud. (SP); **taca** slabš. (roka, noga) (SSKJ), slabš. (roka, noga) (SP); **taužnt** nižje pog. (SSKJ), neknj. pog. (SP); **tepih** nižje pog. (SSKJ), neknj. ljud. (SP); **trotl** nižje pog. (SSKJ), neknj. ljud. (SP). V nobenem izmed virov pa ni evidentiranih pogosto rabljenih iztočnic: **cajt**, **empar**, **furm**, **ror**, **ketna**, **štiki**, **zic**, **žlahu**.

6.3.2 Glagoli: **fliakati** pog. (SSKJ) neknj. pog. (SP); **glihati** nižje pog. (SSKJ) neknj. pog. (SP); **kušniti** nižje pog. (SSKJ) neknj. ljud. (SP); **hecati** nižje pog. (SSKJ) neknj. pog. (SP); **hakljati** (ni v SSKJ) neknj. pog. (SP); **špricati** nižje pog., šol. (SSKJ) neknj. pog., šol. žarg. (SP); **štimate** nižje pog. (SSKJ) neknj. pog. (SP). V nobenem od priročnikov ni iztočnic **frišati**, v SP je le pridevnik **frišen** s kvalifikatorjem neknj. pog., in **pucati**, ki jo lahko pomensko navezujemo le na iztočnico v SSKJ **pučflek** z oznako nižje pog. Ne najdemo pa **(za)dihtati** 'zatesniti' in **zavikati** 'ščipati/uščipniti'.

7 Zaradi potrebe po poimenovanju nove stvarnosti prevzemamo tudi angleške besede. Največkrat jih sicer *posvojimo* prav iz tega razloga, mnogokrat pa tudi le, ker se zdijo anglicizmi bolj *sofisticirani* in *moderni* (ŠABEC 2007, 631).

7.1 Gradivo: **bejbi** (*bejbi*, *Hej bejbi*, *hey bejbi*): *angl.* baby 'otročiček, dojenček'; **ful** (*Ful dobro*): *angl.* full well 'prav dobro'; **hit** (*Hit*, *velik spektakel*; *en hit*; *drugega hita*; *med samimi hiti*): prevzeto iz *angl.* 'popularna popevka'; **internet** (*na internetu*): *angl.* internet; **mejkap** – od /.../ mejkapa: *angl.* make up 'naličiti, našminkati'; **meil** (*dobil ravnokar mejl*): *angl.* mail 'pošta'; **menedžer** (kvaliteten menedžer): *angl.* manager 'upravnik, upravitelj, vodja, oskrbnik'; **okej** (*Ajde, okej, adijo; Ma, okej; Okej, hvala, ja; Okej, okej, pardon, ja; Okej, mi smo vas poklicali; Okej, računam na tebe*): *angl.* okej 'odobriti, dati pristanek', tudi O. K., prid., prisl., 'prav, pravilen, v redu'; **orientacija** (*spolno orientacijo*): *angl.* orientation 'orientacija, usmerjenost'; **rap** [rɛp] (*repal bo Čekur, rep komad*): *angl.* rap 'udarjati, trkati'; **singel** (*tudi singel*): *angl.* single 'posamezen, poedin; enojen'; **stajling** (*s stajlingom*): *angl.* styling 'stilistična predelava'; **šoping** (*və šoping sma šla*): *angl.* shopping 'nakupovanje'; **[šou]** (*opouđanski šou*): *angl.* show 'predstava, revija'.

7.2 V gradivu je veliko anglicizmov, ki jih mladi uporabljajo za svojo komunikacijo (sleng), prevzetih besed iz glasbe, mode, svetovnega spleta. Navajam jih kot izhodišče za kasnejšo natančnejšo obravnavo, kakršna je bila narejena za germanizme.

8 Ob pregledu besedja, posebej ob problematiki socialnozvrstnih oznak v slovenskih normativnih priročnikih, se poraja vprašanje nastanka slovarja mestne govorice Maribora, Ljubljane ... Poskuse narečnih slovarjev seveda že imamo (Dušan Jakomin, *Narečni slovar Sv. Antona pri Kopru*, 1995; Franc Novak, *Slovar beltinskega prekmurskega govora*, 1996; Stanko Košir, *B's'dnjak rutaršče n' srenšče špraše*

(mestne govorice), *izobr.* (izobrazbeno), *sleng.* (slengovsko), *žarg.* (žargonsko), *latov.* (latovsko)).

(Slovar rutarške in srenške govornice), 1997; Peter Weiss, *Slovar govorov Zadrebke doline med Gornjim gradom in Nazarjami*; Poskusni zv.: (A–H), 1998; Marko Razpet idr.: *Kako se reče po cerkljansko*, 2006). V pripravi pa je tudi severozahodnoprleški narečni slovar Bernarda Rajha (Gradivo za severozahodnoprleški narečni slovar, *Med dialektologijo in zgodovino slovenskega jezika*, Maribor 2002, 116–123.). V bližnji Hrvaški pa je že izšel tudi slovar moderne mestne govornice Splita, in sicer hrvaško-angleški *Rječnik splitskog govora/A Dictionary of Split dialect*.²¹ Slovenci takšnega slovarja še nimamo.

9 SKLEP

Mnogi germanizmi so v jezikovni fond že popolnoma vpeti, zato se zastavlja vprašanje (KALIN GOLOB 2002, 31), kako dolgo naj jezikoslovje označuje in prepoveduje tiste besede, ki so v rabi že popolnoma nezaznamovane: lahko upošteva splošno rabo in normira obe možnosti (npr. *videti/izgledati*) ali germanizem enostavno prepove. Ob tistih, ki so v SSKJ in SP socialnozvrstno označene, pa je potrebno upoštevati funkcionalno razslojevanje standardnega jezika. Če je namreč uporaba tovrstnih izrazov funkcionalno, pokrajinsko in položajsko motivirana, "so ti izrazi jezikoslovno dragoceni kot regiolektalni, idiolektalni in sociolektalni pojav." (KRIŽMAN 2006, 337–339).²²

Literatura

- Bezljaj, France, 1965, Nemške izposojenke, *Jezikovni pogovori I*, Ljubljana, Cankarjeva založba.
- Bezljaj, France, 1967, *Eseji o slovenskem jeziku*, Ljubljana, Mladinska knjiga.
- Bezljaj, France, 1976, 1982, 1995, 2005, *Etimološki slovar slovenskega jezika* (A–J; K–O; P–S; Š–Ž). Ljubljana.
- Debenjak, Doris, 2003, *Veliki nemško-slovenski slovar* [Elektronski vir], Ljubljana, DZS.
- Kenda-Jež, Karmen, 2004, Narečje kot jezikovnozvrstna kategorija v sodobnem jezikoslovju, *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem*, Ljubljana, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete (Obdobja, Metode in zvrsti; 22), 263–276.
- Koletnik, Mihaela, 2001, Mariborski pogovorni jezik, *Časopis za zgodovino in narodopisje*, Maribor, 245–254.
- Koletnik, Mihaela, 2004, O besedju in slovensko-nemških jezikovnih stikih v

²¹ Gre za izjemno delo dr. Thomasa F. MAGNERJA in dr. Dunje JUTRONIĆ, 2006. V Splitu, drugem največjem mestu na Hrvaškem, je uradni jezik seveda standardni hrvaški, ki temelji na štokavskem narečju. Avtorja ugotavljata, da zelo veliko ljudi v Splitu kljub temu uporabljata lokalno govornico, v tem primeru mestno govornico Splita.

²² Mirko KRIŽMAN, 2006, Vpliv nemščine na mariborski nogometni žargon po drugi svetovni vojni, *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*, Maribor, Zora 41, 336–343.

- panonskih govorih. *Besedoslovne lastnosti slovenskega knjižnega jezika in narečij*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 28, 229–299.
- Koletnik, Mihaela, 2005, Izposojenke v narečnih poimenovanjih, vezanih na vrt in sadovnjak, v rogašovskem govoru, *Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 32, 57–68.
- Krajnc, Mira, 2005, *Besedilne značilnosti javne govorjene besede*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 35.
- Križman, Mirko, 2002, Mariborska nemščina. *Studia Historica Slovenica*, letn. 2, št. 1, str. 151–178.
- Križman, Mirko, 2006, Vpliv nemščine na mariborski nogometni žargon po drugi svetovni vojni, *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 41, 336–343.
- Magner, Thomas F. in Dunja JUTRONIĆ, 2006, *Rječnik splitskog govora = A dictionary of Split dialect*, Zagreb, Durieux; Dubrovnik, Dubrovnik University Press.
- Pohl, Heinz Dieter, 1989, Slovenske (in slovanske) izposojenke v nemškem jeziku Koroške, *Slavistična revija*, l. 37, št. 1–3, Ljubljana, 253–262.
- Požar, Barbara, T. Rader, 1991, *Pogovorni jezik v mariborskem mestnem središču*, (raziskovalna naloga). Maribor.
- Priestly, Tom, 1999, On Derivational Productivity in Slovene with Notes on Lexical Frequency and Awareness of the Norm; O produktivnosti izpeljave v slovenščini s pripombami o besedni pogostnosti in zavedanju norme, *Slovenski jezik — Slovene Linguistic Studies* 2. str. [3]–32.
- Rajh, Bernard, 2002, Gradivo za severozahodnopreški narečni slovar, *Med dialektologijo in zgodovino slovenskega jezika*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 18, 117–123.
- Rajh, Bernard, 2004, Besedno prevzemanje iz nemščine v severozahodnopreški govor, *Annales, Series historia et sociologia*, Let. 14, št. 1, str. 195–202.
- Redjko, Mojca, 1992, *Govor Studencev, predmestja Maribora* (diplomska naloga), Ljubljana.
- Senekovič, Teja, B. Hrastnik, V. Pucko, 2003, *Dobro govoriti je umetnost – kaj se dogaja z jezikom?* (raziskovalna naloga), Maribor.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*, 1995, Ljubljana, Državna založba Slovenije.
- Slovenski pravopis*, 2001, Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC.
- Snoj, Marko, 1997, *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana, Mladinska knjiga.
- Snoj, Marko, 2005, O prevzetih besedah, tujkah in izposojenkah, *Slovenski jezik*, št. 5, [113]–122.
- Stabej, Marko, 2000, Dvotirnost normativnosti v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku, *Jezična norma i varijeteti*, Zagreb; Reka, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 511–515.
- Stramljič Breznik, Irena, 2004, Germanizmi v zahodnem slovenskogoriškem podnarečju, *Annales, Series historia et sociologia*, let. 14, št. 2, 331–336.
- Stramljič Breznik, Irena, 2007, Germanizmi v frazemih Slovarja slovenskega

- knjižnega jezika od J do L, *Besedje slovenskega jezika*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 49, 459–471.
- Stramljič Breznik, Irena, 2007, Germanizmi v frazemih Slovarja slovenskega knjižnega jezika od A do H, *Besedje slovenskega jezika*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 50, 291–303.
- Striedter Temps, Hildegard, 1963, *Deutsche Lehnwörter im Slovenischen*, Berlin.
- Šabec, Nada, 2007, Jezikovne spremembe slovenskega jezika v času in prostoru pod vplivom angleščine, *Besedoslovne spremembe slovenskega jezika skozi čas in prostor*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 49, 617–664.
- Toporišič, Jože, 1991, *Družbenost slovenskega jezika*, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 13–18.
- Toporišič, Jože, 2006, Morfo(no)loška obremenitev slovenskih zvočnikov, Zbornik razprav iz slovenskega jezikoslovja, Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici, Ljubljana, SAZU, 1986, 333–350), *Besedjeslovne razprave*, Ljubljana, SAZU, str. 305.
- Valh Lopert, Alenka, 2005, *Kultura govora na Radiu Maribor*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 36.
- Valh Lopert, Alenka, 2006, Skladenjski elementi govornega jezika v jutranjem programu komercialnega radia (Radio City), *Jezikoslovni zapiski*, 12, št. 2, 51–62.
- Valh Lopert, Alenka, 2007, Mariborski pokrajinski pogovorni jezik na Radiu City, *Besedje slovenskega jezika*. Maribor, Slavistično društvo, Zora 50, 261–273.
- Zgrabljic, Nada, 1996, Govor na lokalnim radio-postajama u Istri, *Medijska istaživanja*, 155–167.
- Zgrabljic, Nada, 2007, *Radio: mit i informacija, dialog i demokracija*, Zagreb, Golden marketing, Tehnička knjiga.
- Zorko, Zinka, 1988/89, Narečna podoba mariborskega predmestja, *Jezik in slovstvo*, Ljubljana, 170–178.
- Zorko, Zinka, 2002, Mariborski pogovorni jezik, *Studia Historica Slovenica*, Maribor, 127–150.
- Zorko, Zinka, 2005, Gozdarsko in lesarsko izrazje v vzhodnih koroških govorih, *Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika*, Maribor, Slavistično društvo, Zora 32, 43–56.

Loanwords in the Language of a Commercial Radio Station (Radio City in Maribor)

Summary

Few linguistic studies have analyzed the speech of commercial radio stations in the Slovenian professional sphere. This article examines language at the commercial radio station Radio City in Maribor with regard to loanwords. It focuses on Germanisms, but examples of Anglicisms are also offered for more detailed future

analysis. The Maribor urban dialect is developing under the influence of three dialect bases: Styrian, Pannonian, and Carinthian. Due to the influence of Carinthian, historical factors, and a long border with neighboring Austria, the use of Germanisms is very frequent. To illustrate Germanisms, material was selected from direct narration (case A), city residents' telephone conversations (case B), and a comedy show Reporter Milan (case C). Analysis of this material sheds light on (a) the frequency of Germanisms by part of speech: nouns (cajt ← die Zeit 'time'; pubec ← der Bube 'boy'), verbs (špilati ← spielen 'to play'; kiclati ← kitzeln 'to tickle), and adverbs (ziher ← sicher 'certainly'); (b) integration of Germanisms into the Slovenian linguistic system (pronunciation, inflection, word formation: cajt – cajta 'time'; pir – pira, pirski 'beer, beery', fajn – fajnega 'nice'; faliti – sfaliti 'to lack'); and (c) the issue of stylistic labels in Slovenian normative guides (Dictionary of Slovenian Synonyms, SSSJ and Slovenian Normative Guide, SP) for nonstandard colloquial loanwords: flek 'spot' (not represented in the Standard Slovenian Dictionary, SSKJ), "nonstandard colloquial" (SP); glihati 'to negotiate' "substandard colloquial" (SSKJ), "nonstandard colloquial" (SP).

Alenka Valh Lopert
Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru
Koroška cesta 160, 2000 Maribor
alenka.valh@uni-mb.si